

ГЕРГЬОВСКИ ОГНЬОВЕ

Ангел Каралийчев

На Георги Цанев

Нощес ще играят гергьовските огньове. Да ми помогне Господ да намеря гърне с жълтици! На мястото на кладенеца ще направя мермерна чешма с два железни стубела и девет корита. Кога вечер от изгорелите ниви на Белия камък слязат премалнели жътвари - да наквасят устни на чешмата. Чернооки момичета ще запретнат поли, да измият своите наранени от стърнището и къпините крака. Да екне весела глъч и ведър смях, да се пръсне като летен дъжд по плочите. На пладне дядо Димо, овчарят, да завърне стадото под сенчестия осен, да легне край чешмата и да слуша какво приказва тя. Когато от Побит камък се спуснат почернели мъже, да спрат колата с три реда снопи и да наплискат широките гърбове на биволите с хладна вода.

И всички да думат: "Калчовата чешма".

И всички да думат: "Господ здраве да му дава!"

Ида си от коситба. Да вярвам ли на очите си! Пролет, градини, по вратниците увиснали свежи клони глог, пред прозорците зашумени лози, а нивите - пламък. Запалило е слънцето тази вечер земята. По улицата се нижат прегърбени бабички. Носят големи жълти свещи и росен босилек. Утре е Гергьовден. Въздухът е напоен с предпразничен кучешки лай.

Защо ми е тъй драго? Готов съм да викна, да заплача или да хукна, колкото ми сили държат, през високите жита - да тичам - доката капна от умора и падна на очите си.

Или да се метна на моя чер кон, че по ливадите, през върбовата кория - направо срещу селото. Да връхлетя лудешки през плетища, дървета, къщи, хора - облак пушек да вдигна и да замина, където ми видят очите.

А ти да тръгнеш, Марийо, на път и кръстопът да разпитваш за мене: не сте ли го виждали - моя Калчо с лудата глава и червеното елече? На кон да е минал оттука? Аз те лъжа. Никъде няма да отида, защото ти си моя годеница. Обречен съм на тебе. Цял ден ходя като занесен и мисля. Какво мисля? Вятър работи! Как ще я нареждаме. Как ще живеем. Нали съм гол като пицов - нищо нямам. Един кон ми е богатството и две мъжки ръце. Къщата на баща ти щях да запаля, ако не беше те дал. Мама му дума, че съм погрознял - слънцето ме харесало. Нека! Нищо няма да ми стане.

Днес косих, косих. Глътнах цялата ливада. Три разкрача широки откоси. Като се връщах, край върбовата кория набрах мащерка - да я натопиш утре в менците, да накитиш прозорците и един стрък да увисне под ръченика ти. Да милва любовно страните ти, опърлени от сухия вятър.

Стигнах големия кладенец. Че ми дойде на ума каква голяма чешма може да стане. Там заварих куция Ибрахим и магерато му. Кара два сандъка яйца. Седнахме под върбата и заприказвахме. Нали сме стари приятели. Едно време, кога бях малък, Ибрахим беше ратай у дома. Той ме е учил да кося и да ора.

Хей, Ибрахим...

Да ми е честита годеницата!

Върбата навежда клони и мокри чело в дървеното корито, зелено от жабуняка. Шумолят ливадите, шумолят клоните, шумоли кладенецът.

Да ми е честита!

Чуваш ли, Марийо, целият свят знае, че ти си моя годеница, и тревичките, и буболечките знаят.

Ибрахим извади от червения си пояс широка кожена кесия, бръкна в нея и ми подаде сух кичур билки.

- Тези дине гледах да те срещна. На! Свари ги. Пиеш ти, пие и момичето. Ногу са церовити. За мерак. Развала няма.

- Ибрахим, като ходиш по селата, не си ли виждал вярното ми куче с два белега на челото между очите?

Изгуби се една нощ, сякаш в земята потъна. Откраднаха ли го, убиха ли го, не знам.

Не го виждал. Пропадна ми най-добрият другар.

- Ибрахим, чувай, като ходиш по селата, виждал ли си някъде мома, по-хубава от Мария, с очи по-черни от нейните? Живеея като насън. Където да тръгна, каквото да похвана - тя ми е в ума.

Ставам рано. Грабвам косата и бързам към ливадите. Кося и ми се струва, че отнякъде, през върбите, през купните, ме гледат нейните очи. Понякога усещам такава сила, че ако имам някоя коса - три деня дълга - и замахна с нея - ще покося целия свят. Видиш ли какъв съм аз? На пладне лягам под тополата и гледам облаците. Бягат облаците - настръхнали коне по небето. Целият свят: земя, дърво и камък запъхтени бягат.

И ние, както тичаме, току се препъваме и падаме. Другите ни прескачат и отминават. Обърнем ли очи назад - виждаме черни години. Окървавени стърнища, запалени села. Братски трупове, братска кръв. Ех, живот! Карай, Ибрахим - ще видиме!

Имам две здрави ръце, една черноока годеница и един чер кон. За нищо не ми е жал. И щом видя кривдина, не ме е страх да я кажа право в очите на хората.

И знаеш ли, че аз ще направя на мястото на този кладенец чешма? Голяма мермерна чешма с девет корита и железни стубели. Мало и голямо да мине и да види. Да се учат хората на добро.

Старият циганин цъка и учудено ме гледа.

- Дай, Боже!

И като яхна магарето, той се намести между двата сандъка, запали лулата си и тръгна по пътеката нагоре. Само главата му се заклатушка като кадънка над зеленото жито.

- Остани със здраве!

- Чувай, да дойдеш на сватбата ми!

Наведох се над коритото и се огледах. Почернял съм много. Нека! Нищо не става на човека от работа.

Поех косата и тръгнах.

Довечера със запретнати бели ръкави ти ще преметеш двора и хармана. Много ми е драго да прескачам запалени купчини слама срещу Гергьовден. Да дойда ли у вас, да прескачам? Ще се боричкаме с децата, а ти ще ми откъснеш едно цвете от градинката си.

След вечеря ще бъде тъмно като в рог. Месецът изгрява много късно. Ела само до портичката, но без чехли, да не се чуят стъпките ти. Моите ръце ще те потърсят в мрака. Няма да ми се сърдиш, ако бързам.

Накрая, над дядовата Пеюва воденичка, ме чака Марин. Пуснал е коня си край реката, лежи на тревата, пуши и се вслушва.

Нощес ще пасем конете си на Белия камък. Цяла нощ ще приказваме и ще гледаме, кога заиграят гергьовските огньове, кога заиграе гергьовското имане.

На сутринта, преди изгрев слънце, ще се спуснем на кладенеца да се измием срещу изгрев и да намокрим челата на конете със студена вода - за здраве.

Да ти донеса ли вода и ти да се наплискаш - за здраве?